

Financiële consequenties externe inhuur:
Kostensoort: Externe inhuur Niet van toepassing
Bedrag: € 0,00

Financiële consequenties opdracht/uitbesteding:
Kostensoort: Uitbesteding Niet van toepassing
Bedrag: € 0,00

Gedeputeerde
belast met
behandeling: dhr. Drs. J. de Bat - Landbouw
mevr. Drs. A. Pijpelink - Natuur

Vergadering PS: 23 juli 2021
Nr:

Agenda nr:
Vergadering GS: 15 juni 2021
Nr: 65678

Onderwerp: Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied 2021-2030

Aan de Provinciale Staten van Zeeland

Samenvatting:

Het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied 2021-2030 (hierna Uitvoeringsprogramma) omvat de programmering van acties, maatregelen en voorbeelden van projecten die vallen onder het bredere provinciale programma “Balans in het Landelijk Gebied” voor de komende 10 jaar.

Het programma stuurt daarbij op doelen en ambities zoals deze zijn verwoord in:

- Het ambitiedocument “Samenwerken aan het Zeeuwse Platteland” welke is behandeld in de Statencommissie Ruimte op 22 november 2019.
- De Natuurvisie 2017-2022 en Omgevingsvisie (voorontwerp) gekoppeld aan de thema's Landbouw, Landschap, Cultuurhistorie en Natuur.
- De Zeeuwse Bosvisie en landelijke Bossenstrategie (Behandeld in Statencommissie Ruimte van 15 januari 2021).
- De Europese Kaderrichtlijn water in relatie met instandhoudingsdoelen Natura 2000 (Regionaal Waterprogramma 2022-2027, behandeld in de Commissie Ruimte van 21 mei)
- De landelijke structurele aanpak stikstof en de provinciale strategische aanpak stikstof. Specifiek de pijler natuurherstel van stikstof overbelaste en gevoelige Natura 2000-natuur. Behandeld in de Statencommissie Ruimte op 7 oktober 2021 (Programmaplan Programma Natuur)

Voorts dragen acties en geprogrammeerde maatregelen ook bij aan de Zeeuwse klimaatadaptatiestrategie daar waar het gaat om de bouwstenen Landbouw en Natuur. Binnen het Uitvoeringsprogramma zijn verbindingen gelegd met andere regionale en landelijke processen die leiden tot (aanvullende) opgaven van het Landelijk Gebied zoals het Deltaplan Zoet water, Regionaal Waterprogramma 2022-2027 en de landelijke agenda natuurinclusieve samenleving. Deze beleidstrajecten worden gekenmerkt door eigen processen en het vormgeven van uitvoeringsagenda's daarbij. Het streven is om uitvoering zoveel als mogelijk in synergie te gaan vormgeven.

Het Uitvoeringsprogramma is “dynamisch” van karakter. Dat wil zeggen dat het Uitvoeringsprogramma aan verandering onderhevig is op grond van nieuwe ontwikkelingen en aanvullende opgaven die gaan rusten op het Zeeuwse Landelijk Gebied. Een voorbeeld daarvan is het provinciale Deltaplan Zoet water (in voorbereiding), een landelijke agenda Natuurinclusieve samenleving, de invulling van de Regionale Energie Strategie, etc. Het Uitvoeringsprogramma omvat naast een concreetheid van acties en maatregelen ook thema's of onderwerpen die nog verdere uitwerking behoeven.

Het doorlopen proces van het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied

Het Uitvoeringsprogramma is tot stand gekomen met betrokkenheid van diverse belanghebbenden vanuit mede overheden, landbouw, natuurorganisaties en andere belangrijke stakeholders zoals het Zeeuwse Particulier Grondbezit. Daarbij is een intensief proces gevoerd zoals hieronder in het kort is geschetst.

Stap 1:

- Na vaststelling van het Ambitiedocument (2019), zijn met stakeholders afzonderlijke gesprekken gevoerd over concretisering van doelen en aandachtspunten voor uitvoering (voorjaar 2020).

Stap 2.:

- Vervolgens zijn de resultaten uit stap 1 besproken binnen twee bestuurlijke sessies gedurende medio en eind 2020. Daarbij zijn verschillende opgaven nader geconcretiseerd.

Stap 3.

- Begin 2021 is tot uitwerking van het programma overgegaan. Gedurende de uitwerkingsfase is de Provinciale Commissie Groen en Ruimte (PCGR) meerdere malen meegenomen in het proces en heeft een externe consultatie plaatsgevonden (voorjaar 2021) met de PCGR en betrokkenen uit de bestuurlijke sessies. De resultaten en de verwerking daarvan zijn teruggekoppeld aan de betrokken partijen.

Wat willen we bereiken?

Het Uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen

Het Uitvoeringsprogramma omvat als werkingsgebied het gehele Zeeuwse landelijk gebied vanaf de bebouwde kom inclusief de binnendijkse randen van de grote wateren (Deltawateren). Daarbij richt het programma zich primair op het versterken van de verbinding tussen de Landbouw en Natuur en landschap, waarbij experimenteerruimte wordt gecreëerd voor:

- Het zoeken naar innovaties en versterking van het verdienvermogen van landbouw als onderdeel van een transitie naar een volhoudbare Zeeuwse landbouw;
- Het stimuleren en realiseren van (innovatieve) mogelijkheden voor versterking van de biodiversiteit binnen bestaande en nieuwe vormen van landbouw ten behoeve van landbouw en natuur en;
- Het versterken van onze Zeeuwse biodiversiteit binnen het Landelijke Gebied als geheel met als focus kansrijke gebieden rondom stikstof overbelaste en/of stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden. Dit als onderdeel van de landelijke en provinciale aanpak stikstof.

Daarbij is vastgehouden aan een uiteenzetting langs de sporen zoals deze in het ambitiedocument “Samenwerken aan het Zeeuwse platteland” zijn opgenomen. In het Uitvoeringsprogramma worden de vier sporen zoveel mogelijk met elkaar geïntegreerd.

Spoor 1: Het bevorderen van de transitie naar een volhoudbare landbouw

Bij volhoudbare landbouw gaat het om voldoende experimenteerruimte voor uitwerking van economische uitdagingen, verdienmodellen, innovatie, de aanpak in en samenwerking met de keten, het sluiten van kringlopen, grond en financiering, voedselveiligheid, et cetera. En ook om fysieke uitdagingen als de bodem, het beheer van (zoet) water en de (functionele) biodiversiteit in relatie met spoor 2.

Spoor 2: Het bevorderen van de biodiversiteit

Naast het tijdig voltooiën van het Zeeuwse Natuurnetwerk gaat het om gedragen maatregelen buiten het Zeeuwse Natuurnetwerk ter bevordering van de Zeeuwse biodiversiteit. Daarbij ligt de nadruk op versterking van de groenblauwe dooradering, natuurherstel van Natura 2000-gebieden en de versterking van landschap binnen agrarische gebieden. Dit in combinatie met spoor 1. Ook bodemgesteldheid en beschikbaarheid van kwalitatief (zoet)water zijn hierbij van essentieel belang.

Provinciale strategische aanpak stikstof:

De komende 10 tot 30 jaar zijn grote stappen te maken in het stikstofdossier met betrekking tot stikstofreductie en natuurverbetering van de kwetsbare stikstofgevoelige natuur. In het Uitvoeringsprogramma wordt aansluiting gezocht met de middellange en lange termijn ambities van het stikstofdossier.

Programma Natuur 2021-2030:

Het Programma Natuur 2021-2030 (fase 1, 2021-2023) met een uitvoeringsperiode tot eind 2025 maakt onderdeel uit van de landelijke Structurele aanpak stikstof. Op 7 oktober 2020 is de Statencommissie Ruimte reeds geïnformeerd over het Programma Natuur op hoofdlijnen. Gezien de natuuropgave die rust op het Zeeuwse Landelijke Gebied en de verbinding daarmee met onder andere de transitie van de landbouw, maakt dat het Zeeuwse Programma Natuur onlosmakelijk onderdeel is van het Uitvoeringsprogramma. Op basis hiervan is het Zeeuwse Programma Natuur, fase 1 2021-2025 daarom ter kennisgeving bijgesloten bij dit Statenvoorstel (Bijlage 2).

Het Programma op hoofdlijnen zoals deze eerder is vastgesteld tussen provincies en de Minister van LNV is binnen Zeeland in detail uitgewerkt in natuurherstelmaatregelen per desbetreffend stikstof overbelast Natura 2000-gebied. Deze detailuitwerking is met relevante partijen opgesteld en binnen de Provinciale Commissie Groen en Ruimte besproken. Daarbij is de Zeeuwse invulling van het Programma Natuur gebaseerd op vigerend provinciaal natuurbeleid en inmiddels als aanvraag verstuurd aan het Min. van LNV. Doel daarvan is het verkrijgen van rijksmiddelen die via een specifieke uitkering of SPUK beschikbaar worden gesteld aan de provincie op grond van een door het Min. van LNV opengestelde "Regeling specifieke uitkering Programma Natuur" welke sloot op 18 juni jl. Het afsluiten van een SPUK aan de provincie dient daarbij voor de zomerperiode te hebben plaatsgevonden.

De Zeeuwse Bosvisie:

Binnen Zeeland is gedurende 2020 in samenwerking met verschillende relevante partijen een ruimtelijke Zeeuwse Bosvisie opgesteld die richting geeft aan mogelijkheden voor versterking van bos of andere houtige beplantingen binnen Zeeland. De Bosvisie geeft daarbij de Zeeuwse invulling aan de landelijke Bossenstrategie en kan daardoor bijdragen aan het versterken van o.a. biodiversiteit en klimaatdoelstellingen. Dit is aan de orde geweest in de Statencommissie Ruimte van 15 januari 2021.

Spoor 3: Het realiseren van de klimaatopgave uit het klimaatakkoord voor landbouw, landgebruik en natuur. Met de RES (Regionale Energie Strategie) wordt uitwerking gegeven aan de meeste doelen en ambities uit het klimaatakkoord. Voor de onderdelen landbouw en landgebruik volgt deze uitwerking via het Uitvoeringsprogramma.

Spoor 4: Samen het verschil maken in het landelijk gebied

Het realiseren van doelen en ambities voor landbouw, biodiversiteit en klimaat vergt vergaande samenwerking tussen diverse betrokken partijen in landelijk gebied. Met het Uitvoeringsprogramma willen we inzetten op (nieuwe) uitvoeringscoalities van samenwerkende partijen die bijdragen aan het realiseren van integrale oplossingen.

Verder lopen er nog andere landelijke en regionale trajecten. Deze processen resulteren tot aanvullende opgaven binnen het Landelijke Gebied. Voorbeelden daarvan zijn het Deltaplan Zoet water, de Regionale Energie Strategie en een landelijke natuurinclusieve agenda. Deze thema's kennen doorgaans een eigen bestaande of nog verder uit te werken uitvoeringsagenda en/of uitvoeringsprogramma.

Dat maakt dat het Uitvoeringsprogramma Landelijke Gebied 2021-2030 een dynamisch programma is en blijft waardoor elke 3 jaar wordt gezien of aanpassing van het Uitvoeringsprogramma noodzakelijk is.

Met het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied 2021-2030 creëren we experimenteeruimte om ervaring binnen Zeeland op te kunnen doen met andere vormen van landbouw waarbij versterking van landbouw en natuur plaatsvindt waarbij bepaalde landbouwvormen ook bijdragen aan de verbetering van de natuurkwaliteit van bestaande natuurgebieden. Specifiek gaat het dan in eerste instantie om kwaliteitsverbetering van stikstof overbelaste Natura 2000-gebieden als koppeling met de landelijke en provinciale aanpak stikstof (pijler landelijke Programma Natuur, fase 1 2021-2025)

Bewaken van voortgang en samenwerking

Het bewaken van de voortgang van uitvoering en samenwerking daarbij is belegd bij de Provinciale Commissie Groen en Ruimte. De PCGR heeft hier op 20 mei jl. daar ook mee ingestemd.

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

Met het uitvoeringsprogramma wordt tevens gehoor gegeven aan de in 2020 ingediende motie vanuit de CU, PvdA, GL, D66 en CDA "Natuurlijk investeren in de landbouw". Ten aanzien van de versterking van de verbinding tussen Landbouw en Natuur, de transitie naar een volhoudbare landbouw en het herstel van stikstof overbelaste en gevoelige natuur zijn de volgende resultaten te beschrijven.

- De transitie naar een gedragen Zeeuwse volhoudbare landbouw is in gang gezet.
- Meerdere pilots van natuurinclusieve landbouwvormen zijn binnen kansrijke gebieden rondom bestaande natuurgebieden gerealiseerd. Daarbij is sprake van gedragen kansrijke en of realistische verdienmodellen en agrarische bedrijfsvoeringen.
- Binnen verschillende functies binnen het Landelijk Gebied is sprake van een gedragen realistische natuurinclusieve gedachtegang. Dat wil zeggen dat biodiversiteit een vaste plaats heeft gekregen binnen bestaande en nieuwe ruimtelijke functies binnen het Landelijk Gebied.
- Het Natuurnetwerk Zeeland is eind 2027 afgerond. Dat wil zeggen dat natuurgronden die liggen binnen de huidige begrenzing van het Natuurnetwerk Zeeland zijn verworven en kwalitatief ingericht. Het betreft vanaf 1 januari-2021 nog een restopgave van 725 hectares.
- Binnen het Natuurnetwerk Zeeland is circa 421 hectare Bos of andere vormen van houtige beplantingen gerealiseerd. Dit in relatie tot de Zeeuwse Bosvisie en de afgesproken inspanningsverplichting hiervoor tussen provincies en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op grond van de Landelijke Bossenstrategie.
- Stikstof overbelaste en overgevoelige Natura 2000 gebieden zijn kwalitatief verbeterd door uitvoering van natuurherstelmaatregelen en landelijke- en lokale bronmaatregelen binnen en buiten het Natuurnetwerk Zeeland. Concreet betekent dit het behalen van 70% van de aangewezen instandhoudingsdoelen voor deze Natura 2000-gebieden.

De bovenstaande resultaten zijn en blijven afhankelijk van de bereidheid van grondeigenaren. Met andere woorden: Uitvoering van maatregelen op basis van vrijwilligheid blijft het uitgangspunt.

Wat doen we daarvoor?

We zetten in op het stimuleren van de genoemde versterking tussen Landbouw en Natuur en Landschap (biodiversiteit) bij particuliere grondeigenaren. Daarvoor creëren we experimenteerruimte door benutting van ook Europese- en rijksmiddelen waarbij ervaring met verschillende vormen van volhoudbare landbouw kunnen worden gerealiseerd. We zetten in op een uitvoering waarbij we verbinding maken met andere opgaven waarbij tevens verschillende financiële middelen kunnen worden benut. Als provincie nemen daarbij verschillende rollen in. Van aanjager tot uitvoerder van concrete projecten.

Wat zijn de klimaateffecten?

Het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied draagt mede bij aan het verzachten van de gevolgen van klimatologische veranderingen binnen het Landelijke Gebied.

Wat mag het kosten?

Voor uitvoering van de in het Uitvoeringsprogramma opgenomen acties en/of maatregelen worden de kosten gedekt uit bestaande provinciale middelen, Europese middelen (POP/GLB) en Rijksmiddelen (Natuurpact 2013 en Specifieke Uitkering Programma Natuur, fase 1) gedurende de looptijd van het uitvoeringsprogramma. Enkel de geformuleerde opgave vanuit de Zeeuwse Bosvisie buiten het Natuurnetwerk Zeeland staat nog op p.m. Zoals is aangekondigd in de voorjaarsnota 2021 zal in de najaarsnota 2021 een voorstel worden gedaan door het college van Gedeputeerde Staten voor het toekennen van middelen aan deze Bosvisie.

Financiële consequenties externe inhuur: geraamd op Externe_inhuur (kostensoort inhuur_Kostensoort)

Niet van toepassing

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig bijgevoegd ontwerp-besluit.

Gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Ontwerpbesluit

De staten der provincie Zeeland,
gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 15 juni 2021, nr. 65678;

besluiten:

Het uitvoeringsprogramma landelijk gebied 2021-2030 vast te stellen